

نخستین کنگره حزب توده ایران

نخستین کنگره حزب در تاریخ ۱۰ مرداد سال ۱۳۲۳ با شرکت ۱۶۴ نماینده در کلوب مرکزی حزب تشکیل شد .
درباره گزارش‌های سیاسی ، سازمانی و مالی و تغییرات در برنامه و اساسنامه و کمیسیون تقطیب بحث به عمل آمد و به نقائص کار حزب ، علل آن و طرق برطرف ساختن نارسائی‌ها توجه گردید .
کنگره یادآور شد که :

"حزب هنوز... وارد مرحله جدی تشکیلاتی خود نشده و دارای نواقصی است که از جمله علل این نواقص را می‌توان عدم سابقه احزاب در ایران دانست ."
کنگره از جمله نقائص کار حزب را فقدان کادر کافی رهبری کننده دانست و متذکر شد که :

"از لحاظ سیاسی حزب بزرگ و معروف و با نفوذ شده و حال آن که تشکیلات حزب قادر به اداره نبود . بی-تجربگی و نبودن کادر به اندازه کافی در آغاز تشکیل حزب از علل عمده این نواقص است ."

کنگره به مسئله ضرورت ارتباط زنده با شهرستان‌ها ، رعایت نظم در فعالیت سازمانی و انضباط دقیق حزبی و نیز تصفیه صفوف حزب از عناصر ناب توجه جدی نمود . کنگره بر مسئله ضرورت فعالیت در میان دهقانان و تشکیل اتحادیه‌های دهقانی تاکید نمود . فعالیت گسترده برای جلب زنان ، متحد ساختن آنان و نیز تلاش برای متحد ساختن جوانان و روشنفکران از جمله توصیه‌های اکید کنگره بود . کنگره فعالیت چندماهه گذشته فراکسیون حزب را در مجلس مورد تأیید قرارداد و برای فراکسیون در کار دفاع از منافع زحمتکشان ، ترویج نظریات حزب و افشاء محافل ارتجاعی نقش ارزنده‌ای قائل شد .

پس از ۱۱ روز بحث و تبادل نظر درباره سیاست داخلی ، سیاست خارجی ، امور سازمانی و غیره کنگره با انتخاب ۱۱ تن از نمایندگان به عضویت کمیته

مرکزی حزب، ۹ نفر به عضویت کمیسیون تقطیش و صدور اعلامیه به کار خود پایان داد. طبق اساسنامه، حدید، کمیته مرکزی پنج نفر را از میان اعضا خود به عنوان هیئت سیاسی انتخاب کرد.

کنگره اعلامیه‌ای درباره این گردهمایی تاریخی انتشار داد که در آن گفته می‌شد:

"نمایندگان نخستین کنگره حزبی ایمان دارند که حزب توده ایران پیوسته پوچم‌دار مبارزه علیه ارتجاع و استعمار خواهد بود و از کمیته مرکزی آینده و کلیه دستگاه رهبری حزب منتظرند که با جد و جهد و فداکاری تمام در اجراء وظایف دشوار و مقدس خود بکوشند."

مصوبات کنگره

مرام‌نامه و برنامه و نظامنامه حزب توده ایران

اصول مرام حزبی:

- اصل اول: حزب توده ایران حزب طبقات ستم‌کش یعنی کارگران و دهقانان، روشنفکران آزادیخواه و پیشه‌وران است.
- اصل دوم: حزب توده ایران طرفدار استقلال و تمامیت ایران است و بر علیه هر گونه سیاست استعماری نسبت به آن مبارزه می‌کند.
- اصل سوم: حزب توده ایران طرفدار همکاری دوستانه با کلیه کشورهای آزادیخواه بر اساس تساوی حقوق ملل و حفظ صلح جهان است.
- اصل چهارم: حزب توده ایران طرفدار استقرار حکومت ملی و رژیم دموکراسی واقعی است.
- اصل پنجم: حزب توده ایران با آثار اقتصادی رژیم‌های کهنه، اجتماعی مانند اقتصادشانی و فئودالیسم مبارزه می‌کند و طرفدار یک دستگاه اقتصادی مترقی و متمرکز مبتنی بر حفظ منافع اکثریت مردم ایران است.

"برنامه حزب توده ایران"

۱. مبارزه سیاسی:

۱. مبارزه در راه استقرار رژیم دموکراسی و تأمین کلیه حقوق فردی و اجتماعی از قبیل: "آزادی زبان - قلم - عقیده و اجتماعات".
۲. مبارزه بر علیه رژیم دیکتاتوری و استبداد.

۳. خاتمه دادن به اعمال خودسرانه، مأمورین شهربانی و ژاندارمری و سایر اعمال دولت.
۴. تشکیل دادگاه عالی ملی برای محاکمه و مجازات اشخاصی که به مملکت و آزادی خیانت کرده و نسبت به حقوق فردی و اجتماعی اجحاف و ضبط اموالی که از این راه بدست آمده به نفع ملت ایران.
۵. تأمین استقلال قضایی و تفکیک حقیقی قوه قضائیه از قوه مجریه.
۶. الغاء کلیه قوانین و نظاماتی که به ضرر توده وضع گردیده است.
۷. تجدیدنظر در قوانین و مقررات نظام وظیفه به نفع توده و جلوگیری از اجحافات و هرج و مرج آن.
۸. تجدیدنظر در قانون انتخابات به نحوی که آزادی رای واقعا برای کلیه انتخاب کنندگان میسر شود.
۹. تساوی کامل حقوق اجتماعی بین کلیه افراد ملت ایران قطع نظر از مذهب و نژاد.
۱۰. آزادی کامل برای افراد اقلیت در امور فرهنگی و مذهبی خود.

۲. کارگران

۱. سعی در گردانیدن قانون کار از مجلس شورای ملی بر اصول زیر:
 - الف: تقلیل مدت کار روزانه در تمام کشور به هشت ساعت و پرداخت دستمزد متناسب برای کارهای اضافی.
 - ب: بیمه اجتماعی کارگران (اعم از کارگران ماشین سوار و پیشه‌ور) و کارمندان و مستخدمین.
 - پ: تادیبه خسارات معالجه و نقض اعضا در نتیجه حادثه کار.
 - ت: به رسمیت شناختن اتحادیه‌ها و حق اعتصاب و انعقاد قراردادهای جمعی.
 - ث: استفاده از تعطیلات جمعه و اعیاد و مرخصی سالیانه دریافت حقوق.
 - ج: منع کار اطفال خردسال تا چهارده سال و قائل شدن مدد معاش به نسبت اولاد برای والدین.
 - چ: تساوی دستمزد کارگران زن و مرد.
 - ح: استفاده زنان کارگر و مستخدم از مرخصی با دریافت حقوق در دوره وضع حمل لااقل سه ماه.
 - خ: کوشش در تاسیس وزارت کار.
 - د: وضع مقررات عادلانه برای حل اختلافات کار و مراقبت در اجرای صحیح قوانین کار.
 - د: مبارزه با بیکاری و تاسیس بنگاه‌های کار از طرف دولت و ایجاد بورس کار.

- اصلاحات لازم در طرز استفاده از زمین و زراعت و بهبودی وضع دهقانان به شرح زیر:
۱. واگذاری بلاعوض خالصجات و املاک قابل کشت دولتی به دهقانان بی ملک.
 ۲. خریداری املاک بزرگ به وسیله دولت و واگذاری آن به زارعین به اقساط.
 ۳. کمک های مالی به دهقانان بی چیز و به وسیله بانک کشاورزی برای توسعه زراعت و بهبود زندگی آنان.
 ۴. اصلاحات اساسی در مورد تقسیم غیر عادلانه محصول بین ارباب و رعیت و حذف عادات و قوانین مربوط به آن از قبیل: تقسیم بر طبق عوامل ۵ گانه و امتیازات اربابی.
 ۵. تجدید نظر در قانون کدخدایی و اصلاح آن بر اساس انتخابی.
 ۶. تاسیس آموزشگاه ها و شعب بهداری در هر دهه به منظور تعمیم فرهنگ و حفظ سلامت ده نشینان.
 ۷. اقدام در حفر قنوات و احداث چاه های آرتزین، بستن سدها و استفاده کامل از رودخانه ها به منظور توسعه آبیاری مطابق اصول علمی و مشروب ساختن زمین های زراعتی و استفاده از زمین های بایر.
 ۸. مبارزه بر علیه بیکاری و اجحاف مامورین دولت و لغو مالیات های اربابی.
 ۹. سعی در تصویب قانون راجع به تعیین روابط ارباب و رعیت و مراقبت در اجرای آن.
 ۱۰. مراقبت در توزیع عادلانه خواربار و مواد مورد نیاز بین ده نشینان.

۴. کارمندان ادارات و روشنفکران

۱. تجدید نظر در قانون استخدام کشور به نحوی که مخصوصا شرایط معاش و زندگی کارمندان جزء تامین گردد.
۲. تاسیس اتحادیه کارمندان جزء به منظور بهبود وضع اقتصادی و معیشتی و استخدامی آنان.
۳. کوشش برای واگذاری کارهای بزرگ دولتی، فنی، علمی، صنعتی و غیره به افراد تحصیل کرده و کارآموده.
۴. کوشش در ترقی اجتماعی و استخدامی افراد بر اصل استعداد و تحصیل.

۵. پیشه وران

تشویق اتحاد پیشه وران به منظور تاسیس کارگاه های مشترک برای ترقی

۶. حقوق زنان

۱. کوشش در توسعه حقوق اجتماعی و برقراری حقوق زنان (حق انتخاب شدن و انتخاب کردن) در مجلس مقننه و انجمن‌های ایالتی و بلدی.
۲. بهبودی اوضاع مادی و تامین استقلال اقتصادی زنان.
۳. تاسیس و افزایش موسسات حمایت مادران و کودکان بی‌بضاعت.
۴. تساوی حقوق زوجین و تجدیدنظر در قوانین زناشویی و طلاق.

۷. فرهنگ عمومی و بهداشت

۱. اصلاحات اساسی در امور فرهنگی و بهداشتی و اجرای قانون تعلیمات اجباری مجانی عمومی و تامین استفاده توده از کلیه موسسات فرهنگی و بهداشت.
۲. اصلاح کتب فرهنگی و سعی در تغییر برنامه آموزشگاه‌ها.
۳. تشویق و ازدیاد موسسات فرهنگی و هنرهای زیبا.
۴. تدریس دروس سیاسی در مدارس متوسط و عالی.
۵. مبارزه بر علیه امراض آمیزشی و اعتیاده تریاک و الکل.
۶. مبارزه شدید بر علیه سانسور در امور مطبوعاتی فرهنگی و هنری.

۸. اقتصادی و مالی

۱. تعدیل مالیات‌ها با در نظر گرفتن منافع توده و سعی در تسهیل مالیات‌های غیرمستقیم و اجرای کامل قانون مالیات بر درآمد.
۲. تامین استقلال اقتصادی ایران به وسیله تاسیس و توسعه و تشویق صنایع و ایجاد صنایع سنگین مخصوصا به وسیله دولت و سعی در استفاده از منابع طبیعی به وسایل ملی.
۳. توسعه و تکمیل کارخانه‌های دولتی و معادن و جلوگیری از کاهش محصولات آنها.
۴. وضع مالیات‌های تصاعدی و تعدیل نرخ سود.
۵. رهبری و اداره امور اقتصادی به وسیله دولت.
۶. حمایت گمرکی از صنایع و محصولات داخلی به نحوی که نمو صنعت و در عین حال اعتدال قیمت محصول محفوظ بماند.
۷. طرح نقشه‌های چندساله در امور کشاورزی، صنعتی و مالی و جلوگیری از فرار سرمایه‌ها به خارج.

۸. تثبیت پول ایران و مبارزه با انفلاسیون (تورم پول)
۹. کوشش در فراوانی و ارزانی خواربار و مبارزه شدید بر علیه احتکار و گرانی.
۱۰. مبارزه بر علیه اختلاس و چپاول اموال دولتی و رشوه خواری و هرگونه استفاده غیرقانونی از مقامات دولتی.
۱۱. کم کردن میزان اجاره بها و افزایش و ساختن خانه های مخصوص برای کارگران و کارمندان.
۱۲. سعی در تاسیس و تکثیر شرکت های تعاونی تولید و مصرف.

۹. عشایر

۱. جبران کامل خسارات مادی و معنوی که در دوران حکومت دیکتاتوری نسبت به افراد عشایر ایران وارد شده است.
۲. مراقبت کامل در تشویق افراد عشایر به زندگانی فلاحی و صنعتی و بهبود اوضاع فرهنگی و بهداشتی و تربیتی آنان.

نظامنامه

عضویت :

۱. اشخاصی که واجد شرایط زیر باشند می توانند به عضویت حزب توده ایران پذیرفته شوند :
 - الف) تابعیت ایران.
 - ب) داشتن لا اقل ۲۰ سال .
 - پ) پذیرفتن مرام و نظامنامه حزب توده ایران .
 - ت) استاز سه ماهه در یکی از حوزه هایی که بدین منظور از طرف تشکیلات حزب تعیین می گردد .
- تبصره : درجائی که حوزه های استاز تعیین نشده یا هنوز تشکیلات وجود نداشته کمیته محلی ولایتی یا ایالتی می توانند عضویت تقاضاکننده را پس از ۳ ماه فعالیت در امور حزبی بپذیرد .
- تبصره : کارگرانی که بیش از سه ماه در اتحادیه کارگران عضویت داشته اند بدون این شرط به عضویت حزب توده ایران پذیرفته می شوند .
۲. کسانی که به عضویت پذیرفته می شوند موظفند :
 - الف) در یکی از حوزه های حزبی عملا و مرتباً شرکت کنند و برای پیشرفت آمال و خط مشی سیاسی حزب فعالیت نمایند .

ب) حق عضویت به شرح ذیل به صندوق حزب بپردازند:
نایک هزارریال نیم درصد، از یک هزار تا ۳ هزارریال یک درصد، از ۳ هزار
ریال تا ۵ هزار ریال دودرصد، از ۵ هزارریال به بالا نسبت به مازاد ده
درصد.

تبصره: کسانی که عایدی معین ندارند باید حداقل ۵ ریال ماهیانه بپردازند.
۳. اشخاص ذیل به عضویت حزب توده ایران پذیرفته نمی شوند:

الف: اشخاصی که دارای سوابق دزدی و اختلاس و هرگونه استفاده نامشروع در
اموال دولتی و فردی هستند.

ب: کسانی که در دوره دیکتاتوری به مناسبت شغل خود در تعديات ذیمدخل و
عامل موثر بوده اند.

پ: کسانی که در حزب دیگری عضویت داشته باشند یا بعد از قبول عضویت حزب
توده ایران در حزب دیگری وارد شوند.

۴. اعضاء جدید به معرفی و ضمانت کنسی دونفر از اعضاء سابقه دار حزب با
تضمیم اکثریت حوزه و تصویب کمیته محلی پذیرفته شده و در صورت تخلف از
مرام و یا مقررات حزبی با پیشنهاد حوزه و تصویب کمیته محلی اخراج می شوند.

تبصره ۱: کسی که شش جلسه متوالی بدون عذر موجه از حضور در جلسات
خودداری نماید و یا سه ماه متوالی حق عضویت خود را نپردازد از طرف حوزه با
صلاحیت کمیته محلی اخراج می گردد.

تبصره ۲: هر عضو اخراج شده می تواند برای ابقاء خویش به کمیسیون تقشیش
مراجعه نماید.

اصول تشکیلاتی

اساس تشکیلات حزب توده ایران بر اصل مرکزیت و دموکراسی است.

حوزه

۵. تشکیلات حوزه ها باید حتی المقدور در جنب محل کار از قبیل: کارخانه،
آموزشگاه، موسسه و غیره باشد کمیته ها می توانند بنا به مقتضیات حوزه های
محلی نیز تاسیس نمایند.

۶. اساس و پایه حزب توده ایران را حوزه ها تشکیل می دهند. اعضاء
حوزه ها محدود نیست ولی ممکن است برای تسهیل کار با تصویب کمیته محلی
از افراد خود حوزه های دیگر تشکیل دهند.

۷. هر حوزه برای اجرای کارهای جاری خود هیئت عامله مرکب از سه نفر
برای مدت ۶ ماه انتخاب می نماید. وظیفه هیئت مزبور عبارت است از تنظیم

صورت جلسات و اجرای تصمیمات جلسات عمومی حوزه و عطفی نمودن دستورهای کمیته مافوق و تبلیغ و انتشار مرام و آمال حزب و توسعه سطح معلومات سیاسی اعضا خود و وصول حق عضویت از اعضا حوزه .

تبصره: عده جلسات حوزه‌ها برطبق نظریه کمیته محلی هفته‌ای یک بار یا هر دو هفته یک مرتبه خواهد بود و نیز حوزه‌هایی توانند در صورت لزوم از افرادی که عضو نباشند در جلسات خود دعوت نمایند .

کنفرانس‌ها

۸. کنفرانس‌ها سالی یکبار تشکیل می‌شود. نمایندگان کنفرانس‌ها با رای مخفی و مستقیم از بین اعضا به تناسب هریست عضو یک نماینده انتخاب خواهند شد. وظایف کنفرانس‌ها عبارت است از:

الف: رسیدگی به کارهای کمیته محلی سابق .

ب: انتخاب کمیته جدید و کمیسیون تفتیش .

ب: تعیین خط مشی اقتصادی و بهداشتی و فرهنگی و بلدی مربوط به محل خود و همچنین اتخاذ تدابیر لازم برای اجراء و تطبیق خط مشی سیاسی کمیته مرکزی و دادن دستورات کافی برای توسعه و انتظامات داخلی حزب .

ت: انتخاب نمایندگان برای کنگره حزب .

کمیته‌ها

۹. وظایف کمیته‌ها که سالی یکبار از طرف کنفرانس‌های محلی انتخاب می‌شوند به قرار ذیل است:

الف: اجرای تصمیمات کنفرانس‌های متبوعه .

ب: عملی کردن تصمیمات کمیته مرکزی .

پ: پذیرفتن اعضا جدید برطبق نظامنامه .

ت: نظارت در امور حوزه‌ها .

ث: تبلیغ در انتشار مرام و اجراء تاکتیک حزب توده ایران .

ج: نظارت در امور اقتصادی، بهداشتی، فرهنگی و انتخاب بلدی و انجمن‌های ایالتی و ولایتی و مجلس شورای ملی در حدود صلاحیت خود و اتخاذ تدابیری برای اجراء و تطبیق خط مشی سیاسی کمیته مرکزی .

تبصره: نامزدهای مجالس مقننه باید به تصویب کمیته مرکزی برسند .

۱۰. کمیته‌ها از میان خود برای مدت شش ماه هیئت اجرائیه انتخاب می‌نمایند که در کارهای خود کاملاً تابع کمیته می‌باشد. عده افراد هیئت بستگی دارد به جریان و وضع کار هر یک از کمیته‌ها، در هر حال عده آن‌ها از هفت نفر زیادتر

نخواهد بود.

۱۱. حق عضویت و کلیه درآمدهای حزب از قبیل اعانه و غیره در صندوق کمیته تمرکز یافته و هرگونه مخارج حزبی با صلاحدید اکثریت اعضا انجام می شود.

تبصره: هرکمیته موظف است راجع به مخارج و درآمد خود گزارش لازم به کمیته مرکزی و کنفرانسها بدهد.

۱۲. در صورتی که به علتی یک یا چند نفر از اعضا کمیته محلی از انجام وظایف خود بازمانند، کمیته مرکزی می تواند به جای عضو یا اعضا مزبور تا تشکیل کنفرانس اعضا جدید تعیین نماید.

کنگره

۱۳. کنگره سالی یکبار یکمرتبه از نمایندگان کنفرانسهای محلی تشکیل می شود. کنگره عالی ترین مقام حزبی است. حق تدوین و تغییر مرام و نظامنامه حزب و رسیدگی به اموری مالی، سیاسی و تشکیلاتی و همچنین تعیین خط مشی و تصمیم به انحلال قسمت یا کلیه تشکیلات حزبی مختص به اوست.

۱۴. کنگره به تمام امور کمیته های مرکزی و سایر سازمان های حزبی رسیدگی نموده برای اجرای نظریات خویش کمیته مرکزی جدیدی انتخاب می نماید. عده اعضا این کمیته بسته به نظر کنگره است و نیز کنگره برای تفتیش و دقت در امور حزبی هیئتی به نام کمیسیون تفتیش مرکزی انتخاب می نماید. کمیته مرکزی و کمیسیون تفتیش مرکزی فقط در مقابل کنگره مسئولند.

تبصره: در صورت فوت یا استعفا یکی از اعضا کمیته مرکزی و یا کمیسیون تفتیش یا اتفاقی که مانع از انجام وظیفه حزبی باشد، کمیته مرکزی و کمیسیون تفتیش می توانند از بین کسانی که در کنگره در مرحله بعدی اکثریت یافته اند عده خود را تکمیل نمایند.

۱۵. انتخاب نمایندگان کنگره در کنفرانسها از روی مآخذ هر ۳۵۰ نفر عضو یک نماینده انتخاب خواهد شد.

تبصره: در جاهائی که عده اعضا به حد نصاب نمی رسند یک نفر به عنوان نمایندگی کنفرانس یا کنگره انتخاب می شوند.

۱۶. کنگره فوق العاده حزب در صورتی تشکیل می شود که سه چهارم تشکیلات حزب تقاضای آن را می نمایند. در موارد فوق العاده و ضروری کمیته مرکزی می تواند در صورتی که دولت اعضا کمیته و کمیسیون تفتیش مجتمعا رای بدهند کنگره را دعوت نماید.

تبصره: در صورتی که نمایندگان کنگره در محلی معین نشده باشند نمایندگان انتخابی کنگره قبل به کنگره فوق العاده دعوت می شوند.

کمیته مرکزی

۱۷. کمیته مرکزی تصمیمات کنگره را جدا پیروی نموده و در تمام عملیات خود تابع و مسئول کنگره است.

۱۸. کمیته مرکزی برای پیشرفت امور حزبی کارها را در میان اعضاء خود تقسیم می‌کند و برای اجرای این منظور هیئت‌های ذیل را انتخاب می‌نماید.

الف: هیئت سیاسی

ب: دبیران مسئول حزب

پ: کمیسیون تشکیلات

ت: کمیسیون تبلیغات و نشریات

ث: کمیسیون مالی و اقتصادی

تمام این شعب در مقابل جلسه عمومی کمیته مرکزی مسئول بوده و تصمیمات آن را اجرا نموده، از فعالیت خویش به کمیته مرکزی گزارش می‌دهد.

تبصره ۱: هیئت سیاسی در اولین جلسه عمومی کمیته مرکزی با رای مخفی انتخاب خواهد شد. عده اعضاء هیئت سیاسی بسته به نظر کمیته مرکزی است.

کمیته مرکزی در همان جلسه سه نفر از بین اعضاء هیئت سیاسی به عنوان دبیران مسئول حزب تعیین خواهد نمود.

تبصره ۲: انتخاب هیئت سیاسی و دبیران هر ۶ ماه یک مرتبه تجدید خواهد شد.

تبصره ۳: لااقل هر سه ماه یک مرتبه بنا بر پیش آمد فوق العاده بر حسب دعوت هیئت سیاسی جلسه عمومی کمیته مرکزی (پلنوم) تشکیل خواهد شد.

تبصره ۴: دبیران مسئول، دبیرخانه حزب را تشکیل می‌دهند.

کمیسیون تفتیش مرکزی

۱۹. وظایف کمیسیون تفتیش و کنترل عبارت است از:

الف: رسیدگی به امور مالی و اقتصادی حزب و تنظیم گزارش برای کنگره؛
ب: رسیدگی به امور تشکیلاتی و وظایف کمیته‌ها و افراد.

پ: رسیدگی به دعاوی اعضاء و کمیته‌ها.

ت: تنظیم گزارش‌ها راجع به نواقص حزبی.

ث: رسیدگی به شکایات اخراج شدگان حزب.

ج: پیشنهاد مجازات‌های حزبی نسبت به افراد متخلف بر طبق آئین نامه‌ای که کمیسیون پس از تنظیم به تصویب کمیته مرکزی خواهد رساند.

چ: تنظیم آئین نامه برای محاکمات حزبی و جرائم و تشویق اعضاء.

۲۵. اعضا، حزب که شاغل مقامات اجتماعی از قبیل نمایندگان مجلس شورای ملی یا شهرداری و غیره هستند موظفند در محل مأموریت خود فراکسیون حزب را تشکیل دهند و فراکسیون‌ها کاملاً تابع تصمیمات کمیته‌ها هستند و راجع به عملیات خود مرتباً به کمیته‌ها گزارش می‌دهند.

جوانان

۲۱. سازمان جوانان و خردسالان تحت رهبری سیاسی حزب توده، ایران تشکیل می‌شود.
۲۲. این تشکیلات از لحاظ سازمان داخلی مستقل و دارای کمیته، مخصوص به خود است.
۲۳. حزب در کمیته‌های جوانان و خردسالان برای رهبری سیاسی نماینده خواهد فرستاد.

سازمان ورزشی

۲۴. در هر محل بر طبق آئین‌نامه‌ای که از طرف شعبه، تشکیلات تنظیم خواهد شد سازمان‌های ورزشی حزب تاسیس خواهد گردید.

قطعنامه

۱. نخستین کنگره، حزب توده، ایران پس از استماع گزارش آقای ایرج اسکندری اصول مرام حزبی برنامه و نظامنامه را با اصلاحاتی که در کنگره به عمل آمده است تصویب می‌کند.
۲. کمیته مرکزی مأموریت دارد در صورت لزوم مرام حزبی برنامه و نظامنامه مورد تصویب را به هریک از زبان‌های ترکی، ارمنی و آشوری ترجمه نماید.
۳. کمیته مرکزی مأمور اجرای کامل مرام برنامه و نظامنامه، مورد تصویب است.

آئین‌نامه، کمیته مرکزی

۱. کمیته مرکزی تا تشکیل کنگره، بعدی مسئول رهبری تمام سازمان‌ها و موسسات حزبی است و هریک از افراد و موسسات در حدود وظایف خود در مقابل

کمیته مرکزی مسئولیت دارند.

۲. جلسات عمومی کمیته مرکزی از اکثریت عده حاضر در مرکز افلاماهی یکبار تشکیل خواهد شد.

تبصره: اگر چنانچه عده‌ای از اعضاء کمیته مرکزی در نتیجه ماموریت‌های حزبی در مرکز نباشند به عهده هیئت سیاسی است که افلاماهی یک‌مرتبه جلسات عمومی (پلوم) را با حضور تمام اعضاء تشکیل دهد.

۳. در جلسات عمومی کمیته مرکزی فقط مسائل اساسی و کلی از قبیل مسائل کلی تشکیلاتی، سیاست و روش در اتحادیه‌ها، سیاست حزب نسبت به دولت، روش فراکسیون در مجلس، روشن کردن نظر حزب در مسائل سیاست داخلی و خارجی، در مسائل اقتصادی، در امور مربوط به نهضت‌های گوناگون، تصویب بودجه و غیره مطرح شده و اجرای تصمیمات این جلسات به عهده هیئت سیاسی خواهد بود.

۴. کمیته مرکزی می‌تواند در هر موردی که مسائل مهمی در پیش باشد جلسات عمومی مشترکی با کمیسیون تقشیش کل تشکیل دهد.

هیئت سیاسی

۱. به منظور رهبری دائمی سازمان‌ها و روزنامه‌های حزبی وابسته به حزب و سازمان‌ها و اجرای سیاست و اداره امور حزبی، کمیته مرکزی، هیئت مرکزی از ۵ نفر از بین اعضاء خود به نام هیئت سیاسی انتخاب می‌کند.
۲. هیئت سیاسی با در نظر گرفتن دستورات کمیته مرکزی در کلیه مسائل مربوطه اتحادیه‌ها، سازمان‌های حزبی و نهضت‌های گوناگون اعم از مسائل مربوط به مرکز و شهرستان‌ها تصمیماتی اتخاذ نموده و به موقع اجرا خواهد شد.
۳. کلیه کارهای سیاسی تشکیلاتی و مالی حزب عملاً تحت رهبری این هیئت قرار خواهد گرفت.
۴. کلیه مخارج جاری در حدود بودجه مصوب با تصویب هیئت سیاسی به عمل می‌آید.
۵. هیئت سیاسی قبل از هر دوره اجلاسیه مرکزی موظف است برنامه‌ها و مذاکرات را تنظیم نماید.
۶. هیئت سیاسی در مقابل کمیته مرکزی مسئول است.

وظایف دبیرخانه و دبیران مسئول

۱. کمیته مرکزی سه نفر را از بین هیئت سیاسی به عنوان دبیر مسئول انتخاب می‌کند.

۲. دبیران مسئول دبیرخانه، حزب را تشکیل و مسئولیت اجراء تصمیمات کمیته مرکزی و هیئت سیاسی به عهده آنان خواهد بود.
 ۳. دبیران مسئول برای تشکیل دبیرخانه و کارهای جاری روزانه بنا به احتیاجات خود اشخاصی را که لازم بدانند دعوت خواهند کرد.
 ۴. دبیران مسئول کلیه کارهای مربوطه به دبیرخانه را بین خود تقسیم خواهند کرد.
 ۵. هر یک از دبیران حق امضاء استاد و مراسلات حزبی را دارا خواهد بود.
 ۶. مراسلات و استادی که به نام کمیته مرکزی صادر می شود باید به امضاء دوفراز دبیران مسئول باشد.
 ۷. دبیران در مقابل هیئت سیاسی مسئول خواهند بود.
- دستورات هیئت سیاسی و دبیرخانه به امضاء دبیران مسئول برای کلیه افراد و سازمان های حزبی حتمی الاجراست.